

Rapport fra eierskapskontroll av eierstyringen

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Selbu kommune

Møtedato

24.11.2021

Saknr

32/21

Saksbehandler Torbjørn Berglann**Arkivkode** FE - 217, TI - &58**Arkivsaknr** 21/240 - 8

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget legger rapport fra eierskapskontroll fram for kommunestyret med følgende forslag til vedtak:

1. Kommunestyret ber kommunedirektøren om å:
 - a. Utarbeide forslag til ny eierskapsstrategi i løpet av 2022, som blant annet gir en oversikt over kommunens eierskap og formålet med eierskapene.
 - b. Årlig legge fram en rapport om tilstanden i selskap der kommunen har eierskap eller andre eierinteresser.
 - c. Påse at eierskapsutvalget årlig orienterer kommunestyret om kommunens eierengasjement i heleide selskap og selskap som kommunen har aksjemajoritet i.
2. Kommunestyret tar revisors anbefaling, om at sentrale politikere ikke bør være representert i selskapenes styre, til etterretning.

Vedlegg

Rapport fra eierskapskontroll - følges regelverk og anbefalinger ?

Saksopplysninger

Kontrollutvalget bestilte i sak 10/21 en eierskapskontroll fra kommunens revisor. Hensikten med kontrollen er å undersøke om kommunen har gode rutiner for å forvalte sine eierskap i samsvar med lov- og regelverk, kommunestyrets eierstrategi og KS' anbefalinger for eierstyring. Revisor har undersøkt dette gjennom intervjuer med ordfører og en rådgiver i administrasjonen. I tillegg har revisor gått gjennom saker fra kommunestyre og formannskap med tema eierskap de siste fem årene.

Resultater, konklusjon og anbefalinger

Kommunen oppfyller bare delvis kravene til [eierstyring i kommuneloven](#):

- Eierstrategien oppfyller ikke lovkravet om å gi en oversikt over selskaper, kommunale foretak og andre virksomheter som kommunen har eierskap i.
- Eierstrategien inneholder heller ikke formålet med eierskapet, også dette et avvik fra lovkravet.

Kommunen oppfyller bare delvis [KS' anbefalinger om god eierstyring](#):

- Kommunen følger ikke anbefalingen om at kommunestyret årlig skal vedta en eierskapsmelding eller få annen rapportering om tilstanden for alle sine selskaper.
- Kommunen skal gjennomføre eiermøter for å bidra til god kunnskap om og dialog med selskapet. Dette skjer bare systematisk for Selbu Energiverk AS.
- Kommunen bør sørge for god sammensetning og kompetanse i styrene. Revisor har ikke undersøkt kompetansesammensetningen i styrene. Revisor registrerer at ordfører er styreleder i minst to av selskapene der kommunen har eierinteresser, og daglig leder i ett. Revisor påpeker at dette ikke er i samsvar med anbefalingene om at kommunens politiske ledelse ikke bør delta i styre, men i eierorgan.
- Det brukes valgkomité ved styreutnevnelser i de fleste selskapene, med unntak av Selbu Energiverk AS. Her er det formannskapet som eierskapsutvalg som innstiller til styrevalg.
- Kontrollutvalget er ikke sikret gode rammebetingelser for å utøve kontrollfunksjonen: Kommunen har ikke fastsatt regler for utvalgets innsynsrett i aksjeselskaper som har

kommunalt deleierskap sammen med private, selskaper som er helt uten kommunal eierandel, stiftelser og liknende.

Kommunens eierstrategi oppfylles bare delvis:

- Formannskapet skal årlig fremme en sak til kommunestyret med orientering om kommunens eierengasjement i heleide selskap samt de selskapene som kommunen har aksjemajoritet i. Dette er bare delvis blitt fulgt opp, ettersom det i 2018 og 2020 ikke ble fremmet noen slik sak til kommunestyret. I de årene det har blitt lagt fram eierskapsmeldinger for enkeltsselskap, har det bare vært for noen av selskapene: kommunens heleide selskap og selskap der kommunen har aksjemajoritet.

Revisor anbefaler på denne bakgrunn at:

- Kommunestyret i 2022, og senest innen valgperiodens utgang, behandler generell eierskapsstrategi, med oversikt over alle selskaper som kommunen har eierskap i, og med beskrivelse av formålet med disse eierskapene.
- Kommunestyret gjennomgår representasjon i eierorgan og styre, og sørger for at sentrale politikere er representert i eierorganet og ikke i styret.
- Kommunestyret etterspør årlig sak fra formannskapet, om orientering om kommunens eierengasjement i heleide selskap og selskap kommunen har aksjemajoritet i.
- Kommunestyret årlig etterspør rapport om tilstanden i alle selskapene som kommunen har eierskap eller andre interesser i.

Vurdering

Rapporten viser at eierstyringen i Selbu kommune har mangler i forhold til lovkrav, KS' anbefalinger og kommunens egne vedtak. Før 2019 var det ingen krav til eierstyring i kommuneloven. Med den nye loven ble det innført flere bestemmelser for å styrke kommunenes eierstyring. Bakgrunnen for dette er den økende tendensen til at kommunale tjenester settes ut i kommunale selskaper. Utvalget bak forslaget til ny kommunelov pekte på flere utfordringer med eierstyringen av disse selskapene, blant annet; manglende prestasjonskrav til selskapene, manglende interesse fra lokalpolitikere, ordførere som ikke har tilstrekkelig informasjon for å drive eierstyring, utfordringer med å få til en bred folkevalgt forankring av eierstyringen og manglende involvering av kommuneadministrasjonen.

Revisor skriver ikke at noen av disse utfordringene gjelder Selbu kommune. Rapporten viser likevel at ikke alle forutsetningene for god eierstyring er til stede. Kommunestyret kan ikke oppfylle det lovpålagte ansvaret for eierstyringen når det ikke får nødvendig informasjon om selskapene og ikke har tilstrekkelig dialog med eierskapsutvalget.

Rapporten viser dessuten at kommunestyret har oppnevnt kommunens ordfører som styreleder i Selbu Vekst AS og som styremedlem i Selbu Næringsselskap KF. Ordføreren er også styreleder og daglig leder i Årsøya fritidspark AS. Ordføreren blir automatisk inhabil når formannskap og kommunestyre behandler saker som angår Selbu Vekst AS og Årsøya fritidspark AS. I saker som angår næringsselskapet, som er et kommunalt foretak, blir ikke ordfører automatisk inhabil, men han kan bli det etter en konkret vurdering. Revisor anbefaler at kommunestyret gjør endringer her. Hverken ordføreren eller andre sentrale politikere bør oppnevnes til styret i selskap der kommunen har eierinteresser. Sentrale politikere bør heller være representert i eierorganene.

Rapporten peker også på at kommunen ikke har sikret seg kontrollmuligheter når kommunen går inn i AS som delvis er i privat eie. Det medfører at kontrollutvalget ikke uten videre kan be revisor gjøre undersøkelser her, men må bruke tid og ressurser på å skaffe seg tilgang. Kontrollutvalget utøver kontrollarbeidet på vegne av kommunestyret, så kommunestyret bør legge til rette for at utvalget får gode arbeidsbetingelser når det går inn i nye selskap og nye tjenestesamarbeid.

Rapporten er ellers i samsvar med prosjektplanen som ble lagt fram for kontrollutvalget i

møte 15.09.21, sak 24/21.

Konklusjon

God oppfølging av eierskapene er den viktigste forutsetningen for at kommunestyret kan utnytte handlingsrommet som eier. Det gir folkevalgt kontroll med selskapene, i tillegg blir den demokratiske styringen av kommunale tjenester som er satt ut i selskaper styrket.

Revisor har i rapporten pekt på flere forbedringstiltak i eierstyringen. Sekretariatet mener tiltakene vil bidra til at kommunestyret får et sterkere grep om eierstyringen i Selbu kommune. Sekretariatet har videreført revisors anbefalinger i forslaget til vedtak og anbefaler at rapporten med forslag til vedtak blir lagt fram for kommunestyret.